

místo výskytu

[Další informace o tomto obrázku](#)

Koncept *Lebensraum* — neboli „životního prostoru“ — sloužil jako kritická součást nacistického světového názoru, který řídil jak jeho vojenské výboje, tak rasovou politiku .

Wachsende Volkszahl im kargen
Nordland zwang neuen Lebensraum
zu suchen. Das innerlich morsche Römer-
reich bricht im Ansturm der Germanen
zusammen.

Snímek o Lebensraum ze vzdělávací prezentace Hitlerjugend

25. nacistický propagandistický snímek pro vzdělávací prezentaci Hitlerjugend v polovině 30. let. Prezentace nesla název „5000 let německé kultury“. Tento snímek odkazuje na Lebensraum (potřebu životního prostoru) v německých dějinách: "Rostoucí populace v zemi na dalekém severu nucena hledat nový životní prostor. Vnitřně prohnílá římská říše se zhroutila pod náporom Germánů." Přeloženo jako: "Rostoucí počet lidí v Nordlandu byl nucen hledat nové prostředí. Vnitřně se rozpadající římská říše se hroutí s německým náporom."

US Holocaust Memorial Museum, s laskavým svolením Stephena Glicka

Zobrazit podrobnosti o archivu

Pozadí

Renomovaný německý geograf Friedrich Ratzel tento termín vytvořil v roce 1901. On a mnozí další na přelomu století věřili, že národ musí být soběstačný z hlediska zdrojů a území (koncept známý jako

autarkie), aby se chránil před vnějšími *hrozbami* . .

Ratzel a další byli také hluboce ovlivněni novým dílem Charlese Darwina a jeho teorií přirozeného výběru. Mylně však aplikovali tento koncept na národní státy a tvrdili, že stejně jako druh, který Darwin studoval, i národy bojovaly o zdroje pro přežití, kde vítězili pouze ti nejschopnější. Ratzel tvrdil, že vývoj lidí byl ovlivněn jejich geografickou situací a že společnost, která se efektivně přizpůsobí jednomu geografickému území, logicky rozšíří hranice jejich země na další území. S poukazem na Britské a Francouzské impérium a na americký „Manifest Destiny“ Ratzel tvrdil, že Německo potřebuje zámořské kolonie, aby zmírnilo přelidnění Německa. Východ představoval další logické východisko pro růst.

Dlouho před nacistickým obdobím se mnoho Němců dívalo na východní Evropu jako na přirozený zdroj svého *Lebensraumu*. Počínaje středověkem vedly sociální a ekonomické tlaky přelidnění v německých státech k trvalé kolonizaci germánských národů ve východní Evropě. Ve dvacátém století však učenci i veřejnost začali stále více vnímat Východ jako region, jehož obrovské přírodní zdroje byly plýtvány rasově „podřadnými“ národy, jako jsou Slované a Židé. Biologický pohled na *Lebensraum* rezonovalo s nepřesným historickým pohledem na německou roli na východě během starověku a středověku. Expanzionisté se drželi této mýtické německé „historie“ ve východní Evropě a tvrdili, že tyto regiony byly ve skutečnosti ztracené německé země. Jak bylo v roce 1916 uvedeno v jedné německé publikaci, „my germánští lidé budujeme – tvoříme – slovanská potomstva a sny – jako jeho zemi“.

Habitat a první světová válka

Je ironií, že během první světové války německý stát dosáhl svého cíle dobýt *Lebensraum* na východě, rozšířit německou nadvládu až na daleký východ jako Minsk a vybudovat vojenskou diktaturu oddanou vykořisťování a změně krajiny. Konečná německá porážka v první světové válce měla za následek nejen ztrátu všech jeho

zámořských kolonií, ale také východní vojenské „království“ známé jako *Ober Ost* . Válka a doprovodný hluboký pocit ztráty umocnily německé přesvědčení, že jeho záchrana leží na východě.

Hitler, sám veterán z první světové války, rozpoznal účinek, který měla britská námořní blokáda a nedostatek materiálu doma na domácí frontě, oslabil morálku a zvýšila utrpení civilistů. To přispělo, v myslích mnoha konzervativních Němců, k vysvětlení německé porážky „bodnutím do zad“, které nevinilo ztrátu z vojenských neúspěchů, ale z Židů, liberálů, válečných zisků a dalších na domácí frontě, kteří kompromitoval válečné úsilí.

Hitler slíbil, že Německo už nikdy nebude poraženo nedostatkem zdrojů. Ve své nepublikované druhé knize si posteskl, že „německý lid je dnes ještě méně v postavení než v letech míru, aby se živil ze své vlastní země a území“. V roce 1936 nadšeně mluvil o „nevyčísitelných surovinách“ na Uralu, „bohatých lesích“ na Sibiři a „nevyčísitelné zemědělské půdě“ na Ukrajině.

Habitat a nacistický stát

V nacistickém státě se *Lebensraum* stalo nejen romantickou touhou po návratu na Východ, ale také zásadní strategickou součástí jeho imperiálních a rasistických vizí . Pro Němce představovala východní Evropa jejich „zjevný osud“. Hitler a další nacističtí myslitelé čerpali přímé srovnání s americkou expanzí na Západě. Během jedné ze svých slavných „stolních řečí“ Hitler nařídil, že „existuje pouze jedna povinnost: poněmčít tuto zemi [Rusko] imigrací Němců a dívat se na domorodce jako na Rudokožce.

Konkrétní opatření přijatá nacisty k zabezpečení svého *Lebensraumu* demonstrují skutečnou sílu myšlenek. Ve své druhé knize Hitler opět napsal, že Německo by mělo „[soustředit] veškerou svou sílu na to, aby určilo způsob života pro náš lid tím, že přidělí

adekvátní Lebensraum na příštích sto let “. Přirozeně musí být odstraněny podřadné rasy, které okupovaly tento region, jak Slované, tak Židé.

Snaha vyčistit Východ od podřadných obyvatel v rámci přípravy na německou kolonizaci vedla k intenzivnímu plánování masového vyhladovění více než 30 milionů tamních lidí. Politické směrnice vydané před invazí do Sovětského svazu jednoznačně uváděly, že „mnoho desítek milionů lidí na tomto území se stane zbytečnými a budou muset zemřít nebo migrovat na Sibiř... V tomto ohledu musí vládnout absolutní jasnost“. Tento soubor ekonomických a demografických plánů, známý jako *Generalplan Ost* , umístil nutnost *Lebensraumu* a kolonizace Východu do centra invaze. Obviňováním Židů a bolševiků ze „zaostalosti“ regionu plány také posílily další formy nacistického antisemitismu .požadovat odstranění Židů z území a případně jejich fyzické zničení .

Koncept *Lebensraumu* nebyl odpovědný pouze za holocaust , ale silně propojoval řadu imperialistických, nacionalistických a rasistických proudů, které přispěly k vraždění evropských Židů.

Viz také

[Článek Nacistický imperialismus: Přehled](#)

související odkazy

- [Učební materiály o nacismu a Jim Crow](#)
- [Hlasy o antisemitismu Podcast: David Pilgrim, Muzeum Jima Crowa](#)

- Rasa a společnost v nacistickém Německu a USA: Od svastiky k Jimu Crowovi

Děkujeme, že podporujete naši práci

Rádi bychom poděkovali Crown Family Philanthropies a Nadaci Abe a Idy Cooperových za podporu pokračující práce na vytváření obsahu a zdrojů pro encyklopedii holocaustu. Podívejte se na seznam všech dárců .